

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Digitaalinen Eurooppa –ohjelman perustamisesta vuosiksi 2021—2027 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita, yritysten mukaan luettuna pienten ja keskisuurten yritysten, kilpailukykyä ja Euroopan tilastoja koskevan ohjelman perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 99/2013, (EU) N:o 1287/2013, (EU) N:o 254/2014, (EU) N:o 258/2014, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) 2017/826 kumoamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti lähetetään eduskunnalle komission 6—7 päivänä kesäkuuta 2018 antamat ehdotukset (1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Digitaalinen Eurooppa –ohjelman perustamisesta vuosiksi 2021—2027 ja (2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita, yritysten mukaan luettuna pienten ja keskisuurten yritysten, kilpailukykyä ja Euroopan tilastoja koskevan ohjelman perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 99/2013, (EU) N:o 1287/2013, (EU) N:o 254/2014, (EU) N:o 258/2014, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) 2017/826 kumoamisesta sekä ehdotuksista laadittu muistio.

Helsingissä 13 päivänä heinäkuuta 2018

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Kaupallinen neuvos Antti Eskola

TYÖ- JA ELINKEINOMI-
NISTERIÖ

MUISTIO
13.7.2018

EU/2018/1234
EU/2018/1216

**EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI DIGITAALINEN EUROOPPA –OHJELMAN PERUSTAMISESTA VUOSIKSI 2021—2027
EU/2018/0227 JA EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI SISÄMARKKINOITA, YRITYSTEN, MUKAAN LUETTUNA PIENTEN JA KESKISUURTEN YRITYSTEN, KILPAILUKYKYÄ JA EUROOPAN TILASTOJA KOSKEVAN OHJELMAN PERUSTAMISESTA JA ASETUSTEN (EU) N:O 99/2013, (EU) N:O 1287/2013, (EU) N:O 254/2014, (EU) N:O 258/2014, (EU) N:O 652/2014 JA (EU) 2017/826 KUMOAMISESTA EU/2018/1216**

1 Ehdotusten tausta

Osana monivuotiseen rahoituskehykseen liittyvää lainsäädäntöpakettia Euroopan komissio julkisti 6.6.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Digitaalinen Eurooppa –ohjelmasta (COM(2018) 434 final) sekä 7.6.2018 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sisämarkkinoita, yritysten mukaan luettuna pienten ja keskisuurten yritysten, kilpailukykyä ja Euroopan tilastoja koskevan ohjelman perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 99/2013, (EU) N:o 1287/2013, (EU) N:o 254/2014, (EU) N:o 258/2014, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) 2017/826 kumoamisesta (COM(2018) 441 final).

Ehdotukset kuuluvat EU:n rahoituskehysten sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous osakkeen 1 alle.

1.1 Digitaalinen Eurooppa –ohjelma

Ehdotettavan ohjelman avulla tuettaisiin eurooppalaisen yhteiskunnan ja talouden digitaalista murrosta.

Komission mukaan EU:n tulisi käynnistää toimia tietyillä strategisia investointeja vaativilla aloilla, joissa tarvittavat investoinnit ovat yksittäiselle jäsenmaalle liian suuria, keskeiset resurssit ovat hajautuneet ja sijaitsevat eri puolilla Eurooppaa (kuten esimerkiksi suurteholaskennassa) ja valtioiden rajat ylittävän yhteentoimivuuden varmistaminen on tärkeää.

Ehdotettava digitaalinen ohjelma on laatuaan ensimmäinen ja sen tarkoituksena on yhdistää rahoitus Digitaalinen sisämarkkina –aloitteessa luotuun säädöskehikkoon. Nykyiset ohjelmat, kuten esimerkiksi Horisontti 2020, Verkkojen Eurooppa, Luova Eurooppa sekä rakennerrahastot kattavat tiettyjä talouden ja yhteiskunnan digitaaliseen murrokseen liittyviä elementtejä.

EU:n tasolla tarvitaan kuitenkin ohjelma, joka mahdollistaa EU:n yhteisen toiminnan ja edelläkävijän aseman, kun tavoitellaan digitaalista kyvykkyyttä keskeisillä kasvuun, työllisyyteen ja kestävään kehitykseen vaikuttavilla aloilla. Tallinnassa syyskuussa 2017 pidetyn Digital Summit -huippukokouksen sekä Eurooppa-Neuvoston ja Euroopan Parlamentin päätelmien mukaan tällaisia aloja ovat suurteholaskenta, tekoäly, kyberturvallisuus, edistyneet digitaaliset taidot, sekä teollisuuden ja yhteiskunnan keskeisten alojen digitalisaatio. Myös komission vuoden 2020 jälkeiseen rahoituskehykseen liittyvissä kuulemisissa, konsultaatioissa ja konfe-

rensseissa on tuotu esiin tarve yhteisille, digitalisaatioon kohdistuville kriittisille investoinneille.

1.2 Sisämarkkinaohjelma

Ehdotuksen tarkoituksena on, että uuden sisämarkkinaohjelman avulla voitaisiin entistä paremmin välttää päällekkäisyyksiä ja tiivistää sisämarkkinoiden toiminnan kannalta oleellisten osa-alueiden välistä yhteistyötä. Komission mukaan kyseessä on moderni, yksinkertainen ja joustava ohjelma, jonka alle kootaan suuri määrä sisämarkkinoiden toiminnan kannalta keskeisiä asioita, joita on aiemmin rahoitettu erillisten budjettikohtien nojalla tai osana jotakin muuta rahoituskehyksen otsaketta.

2 Ehdotusten tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Digitaalinen Eurooppa –ohjelma

Ehdotuksen tavoitteena on uuden Digitaalinen Eurooppa –ohjelman perustaminen ohjelma-kaudelle 2021–2027 pyrkiäkseen parantaa EU:n kansainvälistä kilpailukykyä sekä kehittää ja vahvistaa Euroopan strategisia digitaalisia valmiuksia. Ohjelman avulla lisätään ja maksimoidaan digitaalisen murroksen hyödyt Euroopan kansalaisille, julkiselle hallinnolle ja yrityksille. Ohjelma jakautuu seuraaviin viiteen toisiinsa kytkeytyvään tavoitteeseen tai pilariin: suurteholaskenta, tekoäly, kyberturvallisuus ja luottamus, edistyneet digitaaliset taidot, sekä digitaalitekniikoiden hyödyntäminen, digitaali- ja kyvykkyydet ja yhteentoimivuus.

Komissio ehdottaa uuteen Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaan käytettäväksi n. 8,2 mrd euroa vuoden 2018 kiintein hinnoin. Rahoitukseen liittyvät tukikelpoisuuskriteerit, rahoitusosuudet sekä muut täytäntöönpanon ehdot määritellään työohjelmissa.

Taulukko 1. Varojen jakautuminen uudessa Digitaalinen Eurooppa -ohjelmassa, miljardia euroa.

Ohjelman tavoitteet	2021-2027
Suurteholaskenta	2,4
Tekoäly	2,2
Kyberturvallisuus ja luottamus	1,8
Digitaaliset taidot	0,6
Digitaalitekniikoiden hyödyntäminen ja yhteentoimivuus	1,2
Yhteensä	8,2

Ohjelmalla tuettaisiin seuraavia keskeisiä toimia:

1) Suurteholaskennan (High Performance Computing) osalta tuetaan Unionin yhteistä, korkealaatuista ja globaalia kilpailukykyä edistävää ekosysteemiä, mahdollistetaan Unionin oma kilpailukyinen teknologian toimitusketju, edistetään suurteholaskennan sovelluksiin liittyvää huippuosaamista sekä laajennetaan suurteholaskennan saatavuutta ja käyttöä. Tavoitteena on ottaa käyttöön maailmanluokan suurteholaskenta- ja datainfrastruktuuri eksa-luokan valmiuksilla vuosiin 2022/2023 mennessä ja sen jälkeen vuosiin 2026/2027 mennessä jälkeksa-luokan laitteistot.

2) Tekoälyyn liittyvää ydinosaamista ja kyvykkyyttä Euroopassa rakennetaan ja vahvistetaan, mukaan lukien tietovarannot ja algoritmit ('kirjastot'), sekä tuodaan ne yritysten ja jul-

kisten toimijoiden saataville. Lisäksi vahvistetaan ja verkotetaan tekoälyyn liittyviä jäsenvaltioissa olevia testaus- ja kokeilualustoja. Digitaali-innovointikeskittymät tarjoavat testausmahdollisuuksia ja osaamista pienyrityksille ja paikallisesti. Samalla investointeja tutkimukseen ja innovointiin kasvatetaan Euroopan Horisontti -ohjelmassa.

3) Kyberturvallisuuden ja luottamuksen osalta tuetaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa kyberturvallisuuden edistyneiden työkalujen ja tietojärjestelmien hankintaa sekä kyberturvallisuuteen liittyvän eurooppalaisen osaamisen ja taitojen hyödyntämistä.

4) Edistyneisiin digitaalisiin taitoihin liittyen varmistetaan, että opiskelijat, valmistuneet sekä nykyinen ja tuleva työvoima voivat olinpaikastaan riippumatta helposti saavuttaa ja kehittää taitoja, joita tarvitaan suurteholaskennan, tekoälyn ja kyberturvallisuuden hyödyntämisessä. Komission ehdotuksen mukaan toteuttajina ovat digitaali-innovointikeskittymät ja osaamiskeskukset, joiden kanssa komissio laatii yhdessä toteutusohjelman.

5) Digitaalitekniologioiden hyödyntämisen, digitaalikyvykkyyksien ja yhteentoimivuuden osalta on tarkoitus varmistaa, että erityisesti pk-yritykset, julkinen sektori ja yhteiskunnan keskeiset alat, kuten terveys, koulutus, liikenne, energia, ympäristö, kulttuuri sekä oikeuslaitos hyödyntävät digitaalisia teknologioita (erityisesti suurteholaskenta, tekoäly ja kyberturvallisuus). Lisäksi tuetaan yhteentoimivia ratkaisuja ja digitaali-innovointikeskittymien verkoston kehitystä.

Keskeisessä roolissa on ohjelman ensimmäisenä toteutusvuonna luotava, yrityksiä ja julkista sektoria digitalisaatiossa tukeva digitaali-innovointikeskittymien verkosto. Digitaali-innovointikeskittymillä tarkoitetaan oikeudellisia toimijoita, jotka valitaan avoimen ja kilpailullisen menettelyn kautta toteuttamaan ohjelman toimenpiteitä, erityisesti tarjoamaan teknologista osaamista, kokeilualustoja ja digitaalisen murroksen edellyttämiä sovelluksia. Artiklan 16 mukaan jäsenvaltiot tarjoavat ehdokkaansa ohjelman alkuvaiheessa muodostettavaan verkostoon avoimen ja kilpailullisen prosessin kautta ja käyttäen kriteereinä muun muassa keskittymiltä edellytettäviä kompetensseja, hallinnointikyvykkyyttä, tarvittavaa henkilöstöä sekä infrastruktuuria.

Komissio tekee ehdokkaiden perusteella päätöksensä ensimmäisen vaiheen verkostosta ja lisäkriteereinään käytettävissä oleva rahoitus sekä tarve varmistaa teollisuuden tarpeet, julkiset hyödyt ja tasapainoinen maantieteellinen kattavuus.

Jatkovaiheessa digitaali-innovointikeskittymiä valitaan avoimen ja kilpailullisen prosessin kautta ja pyrkien laajaan maantieteelliseen kattavuuteen Euroopassa. Jäsenvaltiosta olevien toimijoiden määrä suhteutetaan sen asukaslukuun. Jokaisessa jäsenvaltiossa tulee olla ainakin yksi digitaali-innovointikeskittymä. Digitaali-innovointikeskittymät voivat saada rahoitusta avustusten muodossa. Tämä käsitellään yksityiskohtaisemmin U-jatkokirjelmässä

2.2 Sisämarkkinaohjelma

Komissio ehdottaa uuteen sisämarkkinaohjelmaan käytettäväksi noin 3,6 Mrd euroa, (noin 0,5 Mrd euroa vuodessa) ja Invest EU-rahastoksi noin 1,8 Mrd euroa vuoden 2018 kiintein hinnoin.

Taulukko 2. Varojen jakautuminen uudessa sisämarkkinaohjelmassa, miljardia euroa.

	2021-2027
Tavarat ja palvelut	0,39
Kilpailukyky ja P&K-yritykset (COSME ¹ ilman InvestEU-tukea)	0,88
Standardointi	0,19
Kuluttajat	0,17
Tilastot (ESTAT)	0,49
Ihmisten, eläinten ja kasvien terveys	1,48
Yhteensä	3,60

Invest EU-rahaston alle kerätään joukko nykyisiä rahastoja, joista yrityksille myönnettävän rahoituksen tavoitteena on lisätä työpaikkoja, investointeja ja innovaatioita. Tarkoituksena on lisätä rahoituksen läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa sen parempi kohdentaminen. Invest EU-rahaston P&K-yrityksille myönnettävällä tuella edistetään sisämarkkinaohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Sisämarkkinaohjelmalla pyritään parantamaan sisämarkkinoiden toimintaa. Sillä tarjotaan joustavampi rahoituskehys, jolla tähdätään hyvin toimivien sisämarkkinoiden suojaamiseen mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla. Ohjelman avulla on mahdollista yhdistellä ja käyttää varoja tehokkaammin sekä välttää päällekkäisyyksiä ja kohdentaa rahoitusta entistä paremmin tuloksin. Ohjelmalla tuodaan yhteen nykyisin viidestä eri ohjelmasta rahoitetut toimet: yritysten kilpailukyky, kuluttajansuoja, rahoituspalvelujen asiakkaat ja loppukäyttäjät sekä politiikan laadinta rahoituspalvelualalla ja elintarvikeketjuun liittyen. Ohjelmasta on tarkoitusta osoittaa 41% terveydensuojeluun, 24% kilpailukykyyn, 14% tilastoinnin kehittämiseen, 11% sisämarkkinoiden kehittämiseen ja hallintoon, 5 % standardien kehittämiseen ja 5 % kuluttajien turvallisuuden lisäämiseen.

Sisämarkkinaohjelmalla:

- edistetään *kuluttajien etuja ja varmistetaan korkeatasoinen kuluttajansuoja ja tuoteturvallisuus* mm. parantamalla kuluttajien, yritysten ja kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia, tukemalla toimivaltaisia valvontaviranomaisia ja kuluttajia edustavia organisaatioita ja yhteistyötoimia, varmistamalla oikeussuojakeinojen saatavuus, tarjoamalla riittävästi tietoa markkinoista ja kuluttajista, sekä vahvistamalla eri tahojen osallistumista rahoituspalveluja koskevan politiikan laatimiseen;
- myönnetään *P&K-yrityksille* lisätukea nykyisestä yritysten kilpailukykyä ja pk-yrityksiä koskevasta COSME-ohjelmasta saatujen kokemusten perusteella toiminnan kasvattamiseksi ja laajentamiseksi valtioiden rajojen yli;
- tuetaan elintarvikkeiden turvallista tuotantoa, eläintautien ja kasvinuhoojien ehkäisyä ja hävittämistä ja eläinten hyvinvointia, edistetään EU:n elintarviketuottajien markkinoillepääsyä ja vientiä kolmansiin maihin ja tuetaan elintarviketeollisuutta;

¹ Yritysten kilpailukykyä sekä pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevan ohjelma (COSME)

- *tiivistetään jäsenvaltioiden ja komission yhteistyötä* EU:n sääntöjen täytäntöön panemiseksi, tuetaan Euroopan standardointiorganisaatioita ajantasaisten ja tulevat vaatimukset huomioon ottavien *standardien* kehittämisessä;
- *vahvistetaan komission tietoteknisiä välineitä ja osaamista* kilpailusääntöjen noudattamisen valvontaan digitaalitaloudessa, tiivistetään jäsenvaltioiden viranomaisten ja tuomioistuinten kanssa tehtävää yhteistyötä;
- *myönnetään rahoitusta kansallisille tilastolaitoksille*, jotta ne voivat tuottaa ja levittää päätöksenteon kannalta välttämättömiä tilastoja kaikilla toiminta-aloilla.

3 Ehdotusten vaikutukset

3.1 Vaikutukset lainsäädäntöön

Kyseessä ovat ehdotukset EU-asetuksiksi, jotka ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta. Arvion mukaan asetukset eivät aiheuta muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön.

3.2 Muut vaikutukset

3.2.1 Digitaalinen Eurooppa –ohjelma

Komission laatiman vaikutusarvioinnin (SWD(2018) 305) ja sen tiivistelmän (SWD(2018) 306) mukaan EU:n tason julkiset toimenpiteet ovat avainroolissa, kun kohteena on yhteisen edun mukainen toiminta sekä yhteiset sosiaaliset haasteet ja innovoinnin yleinen edistäminen. Euroopassa on selvä investointikuilu uusimman teknologian kysynnässä ja tarjonnassa. Digitaalisten kyvykkyyksien kehittäminen edellyttää investointeja tarvittaviin teknologioihin ja niiden hyödyntämiseen parhaalla ja yhteentoimivalla tavalla sekä investointeja edistyneisiin digitaalisiin taitoihin.

Tavoitteena on, että ohjelma on operationaalinen välittömästi ohjelmakauden käynnistyessä vuonna 2021. Ohjelmaa hallinnoidaan suoraan komission ja sen osastojen sekä toimeenpanovirastojen kautta tai epäsuorasti rahoitusasetuksen artikloiden 70 ja 71 mukaisesti. Ohjelman indikaattorit perustuvat EU:n digitaalisuutta mittaavaan DESI-indeksiin (Digital Economy and Social Index), minkä lisäksi Digitaalinen Eurooppa -ohjelmalle määritellään muita tarkempia indikaattoreita.

Toteutus tapahtuisi erityisesti monivuotisinä työohjelmina ja niihin sisältyvänä rahoituksena tai yhteisinä julkisina hankintoina. Lisäksi komissio tekisi jäsenvaltioiden ehdotukseen perustuen päätöksen ensimmäisessä vaiheessa valittavista, kriteerit täyttävistä digitaali-innovointikeskittymistä, joita voitaisiin tukea avustusten muodossa.

Kaikkia kustannusvaikutuksia ei vielä tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida, esimerkiksi suomalaisten toimijoiden mahdollinen menestys ohjelman hakumenettelyissä todennäköisesti lisäisi kansallisen vastinrahoituksen tarvetta.

3.2.2 Sisämarkkinaohjelma

Sisämarkkinaohjelman avulla on mahdollista yhdistellä aiemmin erillään olleita ohjelmia ja käyttää varoja tehokkaammin sekä välttää päällekkäisyyksiä ja kohdentaa rahoitusta entistä paremmin tuloksin. Ohjelmia yhdistämällä parannetaan toimien johdonmukaisuutta ja integrointia. Samalla vähennetään erilaisten ja hajallaan olevien rahoitussääntöjen määrää.

Ehdotettu ohjelma toteutetaan pääasiassa käyttämällä suoraa hallinnointia, erityisesti avustuksia, palkintoja ja hankintoja. Tarkoituksena on, että toimeenpanovirastot toteuttavat osia ohjelmasta. Tämä koskee erityisesti toimia, jotka liittyvät yritysten ja pk-yritysten kilpailukykyyn, ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden alalla annettavaan koulutukseen koko elintarvikkeketjussa sekä eläinten hyvinvointiin annettavaan tukeen. Ohjelman vaikutusta arvioidaan väli- ja loppuarvioinneilla sekä korkean tason tulosindikaattoreiden jatkuvalla seurannalla. Arvioinneissa tarkastellaan ohjelman vaikutuksia käytännössä ohjelman indikaattoreiden ja tavoitteiden perusteella ja analysoidaan, missä määrin ohjelmaa voidaan pitää merkityksellisenä, vaikuttavana, tehokkaana, riittävästi EU:n tason lisäarvoa tuovana ja johdonmukaisena unionin muun politiikan kanssa. Ohjelman avulla pyritään tehostamaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välisen sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, komission ja unionin erillisvirastojen välistä yhteistyötä.

Virtaviivaistamista saadaan myös lisättyä keskittämällä kaikki unionin tasolla keskitetysti hallinnoidut rahoitusvälineet InvestEU-rahastoon. Tämän vuoksi aiemmin COSME-ohjelmasta pk-yrityksille tarjotut lainatakaukset toteutetaan InvestEU-rahaston pk-yrityksikkunasta. COSME-ohjelmasta tarjottujen velka- ja pääomarahoitusvälineiden tuensaajien osalta varmistetaan rahoitustuen jatkuvuus ja jouheva siirtyminen InvestEU-rahastoon.

Mahdollisia kustannusvaikutuksia kansalliseen hallintotyöhön toimeenpanovirastoissa ei vielä tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida.

4 Oikeusperusta

Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa koskeva ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artiklaan 173(3) ja artiklaan 172 (SEUT).

Uuden Sisämarkkinaohjelman oikeusperustan muodostavat artikla 114, artikla 43(2) ja 168(4)(b); ja artikkelit 173 ja 338 (SEUT).

5 Toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate

5.1 Digitaalinen Eurooppa-ohjelma

Ohjelma tähtää digitaalitalouden eri tekijöiden synergioiden hyödyntämiseen, mukaan lukien älykäs tietotyö ja siihen liittyvä infrastruktuuri, kyberturvallisuus, tekoäly, edistyneet digitaaliset taidot sekä eri sovellukset teollisuudessa ja yhteiskunnassa. Digitaalinen Eurooppa – ohjelma pyrkii yhteistyössä vastaamaan kansallisella tasolla todettuihin haasteisiin, joissa kriittiset investoinnit ovat yksittäisille jäsenvaltioille liian suuria. Ilman EU-tason toimenpiteitä sekä niiden yhteistä rahoitusta ja koordinoitua investoinnit eivät toteudu tarvittavassa mit-takaavassa, jolloin EU on vaarassa menettää kilpailukykyään.

Digitaalinen Eurooppa –ohjelma on uusi eikä ehdotukselle siten ole perustaa aiemman ohjelman arvioinnista. Ehdotuksessa on kuitenkin hyödynnetty esimerkiksi siihen läheisesti liittyvien ohjelmien, kuten Verkkojen Eurooppa - ja Digitaaliset sisämarkkinat –ohjelmien väliarviointeja. Ohjelmiin käytettävissä olleella rahoituksella ja ohjelmakehyksillä on kyetty vain osittain vastaamaan digitaalisiin haasteisiin. Myös sidosryhmäkonsultaatioiden tulokset tukevat tehokkaampaa ja yhtenäisempää lähestymistapaa tähdättäessä digitaalisen murroksen hyö-tyjen maksimointiin.

Komission mukaan on välttämätöntä toimia EU:n tasolla, jotta saavutetaan riittävä mittakaava toimenpiteiden suunnittelussa, yhteisessä rahoituksessa ja koordinoinnissa sekä sen varmistam-

misessa, että hyödyt jakautuvat koko Euroopan laajuisesti. Yhdessä koordinoitujen toimet vähentävät päällekkäisyyttä ja lisäävät synergioita rahoituksen ja toiminnan kehikon välillä.

Digitaalinen Eurooppa –ohjelma täydentää ja sillä on synergioita useiden muiden rahoituskehysten 2021–2027 ehdotettujen instrumenttien kanssa, mm. Horisontti Eurooppa, Verkkojen Eurooppa (CEF2), EU Values Fund, Luova Eurooppa, InvestEU -rahasto, COSME, Erasmus+ sekä globalisaatiorahasto, rakennerahastot ja maaseudun kehittämisrahasto. Tarkoitus on, että ohjelmat tehostavat yhdessä virtaviivaisella tavalla digitaalisia investointeja ja laajentavat niiden vaikutuksia. Päämääränä on lisätä kansalaisille tulevaa hyötyä sekä edistää kasvua ja työpaikkojen syntymistä. Haettavien synergioiden lisäksi tavoitteena on päällekkäisyyksien välttäminen.

Esimerkiksi Horisontti Eurooppa –ohjelma kattaisi tki-investointeja tekoälyyn ja suurteholaskentaan, jotka aloina olisivat Digitaalinen Eurooppa –ohjelman keskeisiä painopisteitä. Digitaalinen Eurooppa –ohjelmassa on kuitenkin tarkoitus luoda tutkimuksen ja innovoinnin tulosten pohjalta tarvittavaa infrastruktuuria sekä tukea käyttöönottoa ja valmiuksien rakentamista.

Valtioneuvosto pitää ehdotusta suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen mukaisena.

5.2 Sisämarkkinaohjelma

Komission mukaan unioni tai jäsenvaltiot eivät voi yksinään saavuttaa ehdotuksen tavoitteita syvempien ja oikeudenmukaisemmin toimivien sisämarkkinoiden sääntelypuutteista. Komissio haluaa varmistaa johdonmukaisella tavalla, että yksityishenkilöillä, kuluttajilla ja yrityksillä on samat oikeudet ja mahdollisuudet kaikkialla Euroopassa. Yhteisiä sääntöjä ja eurooppalaisesta yhteistyötä tarvitaan komission ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken johdonmukaisen operatiivisella tasolla työskentelyn turvaamiseksi. Vaadittu yhteistyön ja koordinoinnin korkea taso voidaan komission mukaan saavuttaa vain mieluiten unionin tasoisella keskitetyllä toimintatavalla. Komissio korostaa, että uusi sisämarkkinaohjelma voidaan toimeenpanna vain jäsenmaiden aktiivisen yhteistyön avulla. Ehdotetut toimet ovat komission mukaan kustannustehokkaampia verrattuna siihen, että jokainen jäsenvaltio perustaisi omat kahden- tai monenväliset yhteistyöpuitteet.

Yli puolet ehdotetusta budjetista käytetään valmiuksia kehittäviin toimiin ja jäsenvaltioiden välisten sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, komission ja unionin erillisvirastojen välisten yhteisten toimien helpottamiseen. Lisäksi ohjelmasta rahoitetaan mekanismeja, joiden ansiosta yksityishenkilöt, kuluttajat ja yritysten edustajat voivat antaa panoksensa päätöksentekoprosessiin. Ohjelmalla vahvistetaan myös asiantuntemuksen ja osaamisen vaihtoa ja jakamista. Komission mukaan toimenpiteissä ei ylitetä sitä, mikä on ehdottomasti tarpeen tavoitteiden saavuttamiseksi. Komission mukaan ohjelman tavoitteet voidaan saavuttaa oikeasuhteisemmin unionin tasolla kuin jäsenvaltioiden tasolla.

Valtioneuvosto pitää ehdotusta suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen mukaisena.

6 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely Euroopan unionissa

Valtioneuvosto on informoinut Eduskuntaa 7.5.2018 päivättyllä e-kirjeellä EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevasta komission tiedonannosta sekä tähän liittyvistä Suomen alustavista kannoista. Digitaalinen Eurooppa ja sisämarkkinaohjelma sisältyvät otsakkeeseen 1. Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous.

Komissio esittelee vuosien 2021—2027 monivuotista rahoituskehystä koskevat ehdotukset 26.6. Yleisten asioiden neuvostossa sekä 28—29.6. Eurooppa-neuvostossa.

Digitaalinen Eurooppa –ohjelmaa koskevaa ehdotusta käsitellään neuvoston telekommunikatio ja tietoyhteiskunta -työryhmässä ja yleisten asiain neuvostokokoonpanossa. Muilla neuvostokokoonpanoilla on mahdollisuus esittää näkemyksensä kirjallisesti YAN:lle. Sisämarkkinaohjelmaa koskevaa ehdotusta tullaan käsittelemään neuvoston teollisuustyöryhmässä 22.6. alkaen ja kilpailukykyneuvostokokoonpanossa.

Digitaalista Eurooppaa koskeva luonnos U-kirjelmäksi on käsitelty kirjallisessa menettelyssä EU-asioiden komitean alaisessa sisämarkkinajaostossa (EU8), elinkeinopoliittisessa jaostossa (EU13) ja viestintäjaostossa (EU19) 14—15.6.2018.

Sisämarkkinaohjelmaa koskeva luonnos U-kirjelmäksi on käsitelty sisämarkkinajaoston (EU8) kirjallisessa menettelyssä 15—18.6. 2018.

Euroopan parlamentti ei ole vielä ilmoittanut ehdotusten esittelijöitä tai missä valiokunnissa se aikoo ehdotuksia käsitellä.

7 Ahvenanmaan asema

Kyseessä ovat ehdotukset EU-asetuksiksi, jotka ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta.

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisen toimivallanjaon näkökulmasta sisämarkkinaohjelmaa koskeva asetusehdotus koskee kuluttajansuojaa, kilpailun edistämistä, elintarvike-turvallisuutta, kasvituhoojia, eläinsuojelua, standardointia ja tilastointia. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 10 kohdan mukaan kuluttajansuoja ja kilpailun edistäminen ovat valtakunnalle kuuluvia asioita. Itsehallintolain 18 §:n 17 kohdan mukaan eläinsuojelu on maakunnan toimivaltaan kuuluva. Poikkeuksena lain 27 §:n 31, 32 ja 33 kohdan mukaan kotieläinten tarttuvat taudit, eläinten tai eläintuotteiden maahantuonnin kieltäminen ja kasvintuhoojat kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Lain 27 §:n 19 ja 38 kohdan mukaan standardisointi ja tilastot kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Lain 18 §:n 24 kohdan mukaan tilastot maakunnan oloista kuuluvat maakunnan toimivaltaan.

8 Valtioneuvoston kanta

8.1 Digitaalinen Eurooppa-ohjelma

Valtioneuvosto suhtautuu yleisellä tasolla myönteisesti ehdotukseen ja sen tavoitteisiin. Euroopan kilpailukykyä tulee vahvistaa ja siinä tärkeää on EU-tason panostus innovaatioihin, tutkimukseen, osaamiseen ja investointeihin.

Valtioneuvosto näkee Digitaalinen Eurooppa –ohjelman EU:n olennaisena sitoumuksena digitaalisen muutoksen tukemisessa. Etenkin panostukset strategisiin hankkeisiin, kuten tekoäly ja kyberturvallisuus sekä digitaalisiin tietoihin ja taitoihin tukevat EU:n kasvua ja kilpailukykyä.

Valtioneuvosto katsoo, että Digitaalinen Eurooppa –ohjelma kytkeytyy Suomelle tärkeisiin tavoitteisiin, jotka koskevat digitalisaation ja tekoälyn laajaa soveltamista yrityksissä ja yhteiskunnassa sekä digitaalisten taitojen ja osaamisen kehittämistä. Ohjelman tulee hyödyttää laajalti kansalaisia, yrityksiä, julkista sektoria sekä muita relevantteja toimijoita. Erityisesti tulisi huolehtia pk- ja mikroyritysten mahdollisuuksista kehittää osaamistaan. Tärkeää on edistää

kaiken kokoisten yritysten osallistumista sekä yritysten ekosysteemejä ja kasvuohjelmia, joissa yritysten lisäksi mukana ovat esimerkiksi yliopistot, tutkimusorganisaatiot ja kaupungit. Nämä voivat osaltaan edistää tärkeällä tavalla digitalisaation hyötyjen kanavoimista.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:ssa luodaan tekoälyn soveltamiselle suotuisa toimintaympäristö, joka kannustaa investointeihin ja takaa yritysten kilpailukykyyn kansainvälisesti. Tähän sisältyvät myös digitaali-innovointikeskittymien luominen alueilla ja niiden verkoston kehittäminen. Tärkeää on, että jokaisessa jäsenvaltiossa on ensivaiheessa ainakin yksi digitaali-innovointikeskittymä. Myöhemmässä vaiheessa ja valittaessa uusia innovointikeskittymiä tulisi painottaa erityisesti ohjelman tavoitteisiin liittyvää korkeaa osaamista.

Euroopan on myös tärkeä pysyä mukana suurteholaskennan kehityksessä ja sen soveltamisessa. Yhtenä ohjelman painopisteenä oleva kyberturvallisuus muodostaa keskeisen perustan digitalisoituvalle yhteiskunnalle ja yritysten digitaaliselle liiketoiminnalle. Teknologisen kehittämisen päämääränä tulee olla koko yhteiskunnan etu ja innovointi, jolla lisätään laadukkaita työpaikkoja ja parannetaan elinoloja. Digitalisaatio vaikuttaa erityisesti kansalaisiin ja heidät tulee ottaa alusta alkaen kehittämisessä huomioon.

Valtioneuvosto pitää jatkoneuvotteluissa tärkeänä varmistaa, että Digitaalinen Eurooppa – ohjelma ja muut Euroopan digitaalisia toimenpiteitä sisältävät ohjelmat, kuten esimerkiksi Horisontti Eurooppa, Verkkojen Eurooppa ja ESR+ muodostavat mahdollisimman selkeän ja toisiaan täydentävän kokonaisuuden samalla välttämällä päällekkäisyyttä. Digitaalisuus koskee useita aloja ja siksi tulisi yhteentoimivuuden varmistamisen lisäksi seurata, mitä digitaalisen talouden tai tutkimuksen teemoja jää muihin ohjelmiin. Valtioneuvosto pitää tärkeänä vuorovaikutusta Digitaalinen Eurooppa -ohjelman eri pilarien kesken sekä Digitaalinen Eurooppa -ohjelman ja muiden digitalisaation edistämiseen tähtäävien ohjelmien välillä, kun tavoitellaan merkittäviä vaikutuksia.

Valtioneuvosto jatkaa asetusehdotuksen tarkempaa analysointia ja täsmentää kantojaan myöhemmässä vaiheessa. Komission ehdotusten rahoituksen mitoittamiseen otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

8.2 Sisämarkkinaohjelma

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että sisämarkkinoiden kehittäminen on keskeisenä tavoitteena EU:n seuraavalla ohjelmakaudella 2021—2027 ja tämä on myös huomioitu EU:n tulevassa rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuudessa.

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotus sisältää useita Suomen näkemysten mukaisia tavoitteita. Näitä ovat sisämarkkinalainsäädännön toimeenpanon tehostaminen, digitaalisen talouden kilpailullisen toimintaympäristön vahvistaminen sekä EU:n kasvun ja kilpailukykyyn parantaminen. Näiden tavoitteiden lisäksi myös EU:n palvelumarkkinoiden kehittämisen pitäisi olla seuraavan ohjelmakauden keskiössä. Tämä on olennaisen tärkeää EU:n kilpailukykyyn kannalta, koska suuri osa arvonluonnista tulee palveluista, erityisesti digitaalisista palveluista.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että myös pienet ja keskisuuret yritykset ovat ehdotuksen toimenpiteiden keskeisinä kohteina koska niillä on suuria yrityksiä enemmän vaikeuksia hyötyä sisämarkkinoista. Valtioneuvosto katsoo, että elintarvikeketjuun liittyvät asiat on kirjattu ehdotuksen tavoitteisiin tavalla, joka vastaa myös Suomen tavoitteita esimerkiksi elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi.

Valtioneuvosto jatkaa asetusehdotusten tarkempaa analysointia ja täsmentää kantojaan myöhemmässä vaiheessa. Komission ehdotusten rahoituksen mitoitukseen otetaan erikseen kantaa osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.